

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Neem mijn leven

En mort niet.....

(1 Cor. 10 : 10)

Het is heus niet overdreven, wat psalm 106 van de Israëlieten zegt: ze morden daag'lijks in hun tent.

Want ze morden nu eens om dit, dan weer om dat. Ze morden tegen Mozes en Aäron. En eigenlijk morden ze altijd tegen God. Want ze namen geen genoegen met wat ze kregen. Ze kwamen in verzet tegen Gods leiding in hun leven.

God voorzag niet direct in hun behoefte aan brood. Of God deed elke dag maar weer hetzelfde manna uit de hemel regenen. Hij zette hun ondrinkbaar water voor. Of Hij liet ze omkomen van dorst. En dat namen ze niet.

Is dat onbegrijpelijk?

Natuurlijk is dat onbegrijpelijk. Van die onbegrijpelijkheid klinkt ook iets door in psalm 106: ze morden daag'lijks in hun tent, omdat ze naar zijn stem niet hoorden, hoe duid'lijk ook aan hen bekend.

Hoe bestaat het dat de Israëlieten zo tegen God durfden optreden. Tegen hun God, die hen dan toch maar uit Egypte getrokken had. Die hen keer op keer verloor uit hun nood, al was het dan ook op een andere manier dan zij konden bedenken, al gebeurde dat juist wanneer zij dat het allerminst verwachtten.

Onbegrijpelijk dus. Onbegrijpelijk als je op God let.

Maar al te begrijpelijk als je op de mensen let. Als we op onszelf letten.

Hoe vaak zijn wij niet ontevreden en opstandig? Hoe vaak verdragen wij niet wat de mensen ons aandoen, wat God ons aandoet?

Natuurlijk, dat kan wel eens een hele tijd voor ons zelf verborgen blijven. Tot we het ineens ontdekken: dit heb ik van mijn leven verwacht en dit is er van terecht gekomen.

Dat is voor de een zijn materiële positie: altijd weer nieuwe tegenslagen, nieuwe zorgen. Even denk je: nu ben ik er bovenop, — en het volgende ogenblik weet je weer niet, hoe je de touwtjes aan elkaar moet knopen.

Of het is je werk. Werk dat je niet ligt. Werk, waaraan je elke dag met tegenzin begint. Werk, dat je niet aankunt, zonder uitzicht op verandering.

Of het is je huwelijk. Of het ongehuwd blijven. Het zijn je kinderen of je kinderloosheid.

Of het is de kerk. De kerk, waarvan je zulke mooie verwachtingen had, waaraan je je met blijdschap gegeven hebt. Maar je beleeft er niets dan ellende van. Ze spat uit elkaar zonder dat je er iets aan doen kunt.

Het is telkens weer iets anders. En toch is het altijd hetzelfde: dit heb ik niet gewild. Dit is een caricatuur van mijn verwachtingen, de nekslag voor mijn idealen. Dit is niet om uit te houden.

En wie komt dan niet in verzet tegen de omstandigheden. Of verzet tegen de mensen, die dit op hun geweten hebben. Verzet tegen

je zelf ook, want je ziet vaak wel dat je zelf ook tekort geschoten bent.

Maar uiteindelijk toch: verzet tegen God. God, die het je toch wel wat gemakkelijker had kunnen maken. God die het zo ver heeft laten komen: zo hopeloos, zo armoedig, zo diep ellendig.

En waarom?

Waarom? — dat is een aanklacht tegen God. Dat is een schreeuw van protest tegen God. Waarom wordt ons dit aangedaan... door God?

Wat wordt óns aangedaan?

Is dat de vraag, waarom ons leven draait?

En vergeten we ondertussen alles wat God aan ons gedaan heeft? In zijn Zoon Jezus Christus. In de vergeving van onze zonden. In de vernieuwing van ons leven. Hierin, dat Hij de hele wereld aan ons onderworpen heeft. God zegt: alles is het uwe.

En waarom het voor ons nu gaat, is dit: wat doen wij God aan? Krijgt God wel alles van ons? Geyen we Hem ons leven? Ons gelukkige leven. Of ons vastgelopen leven. Ons leven, waarvan we veel meer verwacht hadden. Het leven, dat ons grenzeloos heeft te leurgesteld.

J. Keuning

Want dat leven wil Hij hebben. Dat is juist het geweldige: ons leven, hoe het er ook uit ziet, mag voor Hem zijn.

Zo stond het toch ook voor de Israëlieten. Ze waren uit Egypte verlost. Waartoe? Opdat ze hun God zouden dienen. Opdat ze Hem zouden volgen, dwars door water en vuur. Opdat ze hun God zouden liefhebben als ze honger hadden. Opdat ze de Heere zouden loven als ze elke dag niets anders kregen dan manna, manna, manna. Opdat ze op hun God zouden vertrouwen, ook als ze opbotsten tegen de onneembare muren van Jericho. Opdat ze niets anders zouden doen dan Hem dienen, in welke wanhopige situaties Hij hen ook komen liet.

Dat was het geweldige van Gods ingrijpen

in hun leven: dat ze met hun dienst aan Hem altijd verder konden, hoe armzalig hun bestaan er dan ook uitzag, hoe wreed hun leven ook geschonden werd. Want zelfs de grootste armoede en het diepste verdriet werden verolonden door dit ene: dat ze kinderen van God waren.

Dat verwijt Paulus nu ook aan de Corinthiërs, dat verwijt treft ook ons: dat God ons door Christus wel tot zijn kinderen heeft aangenomen, dat Christus ons door zijn ondergang in de dood wel het leven gegeven heeft, dat Hij ons door zijn Heilige Geest wel vernieuwen komt, zo dat we voor Hem leven ook als we niets meer overhouden. Maar dat wij desondanks morren, morren over ons lot, ontevreden zijn over ons deel in het leven, ons verzetten tegen de weg waarlangs God ons voert. En dat we, dan klagen: door deze ellende, door dit gemis, door alle narigheden in mijn gezin en door de moeiten in de kerk gaat mijn blijdschap er aan, gaat mijn geloof er aan.

Omdat we dit ene niet willen, over dit ene ons niet verheugen: dat we onszelf als een levend dankoffer geven aan Hem. Want dat offer, dat offer alleen, dat offer zelfs met de ruïnes van ons leven, — dat offer willen we niet. Tegen een leven dat één stuk offer is verzetten we ons uit alle macht.

En door dat gemor vernielen we ons leven. Door dat verzet tegen God scheuren we alles stuk. Met die schreeuw van verzet maken we onszelf kapot. Door dat gemor — niet door de omstandigheden en niet door wat we te verwerken krijgen — door ons gemor hebben we geen leven meer.

We vertrappen het offer dat we mogen brengen. En dat offer is juist ons leven.

Dit offer: dat we niet meer vragen, wat ons wordt aangedaan, dat we niet meer hangen aan wat rust, een beetje vrede. Maar dat we ons geven aan onze Heiland: Jezus Christus. Dat we ook met de resten van een verscheurd leven naar God gaan, naar de levende God. Naar onze God, de bron van vreugd.

Dat we met blijdschap het altaar naderen. En, gelukkig, onze gaven daar neerleggen: ons geloof, ons vertrouwen, onze levende hoop, onze brandende liefde, — onze dienst. néém mijn leven, laat het, Heer, toegewijd zijn aan uw eer.

Wie dat zegt, wie dat werkelijk zegt met zijn hart, die mort niet meer.

Die is in zijn pijn en zijn afschuwelijke nood stil tot God.

En in die stilheid is de lofzang.

Kerkelijk leven

Een weerwoord van Dr. Douma

II

Dr. Douma schrijft onder punt 3 van zijn ten „ingezonden” aangeboden stuk:

3. Het is ook mij bekend, dat er verschillende motieven voor en vormen van samspreking kunnen zijn. Maar ik heb het

in mijn toespraak gehad over samsprekingen „zoals die door de synodale kerken begeerd werden”. Daarop hebben de synodes op grond van het gebod Gods **neen** gezegd. Daartegenover laat de „Open Brief” een even duidelijk **ja** horen. Ook met een beroep op het gebod Gods, waarvan de beleving (zo schrijft de Open Brief aan de Tehuisgemeente in Groningen) „ten diepste de inzet van al uw strijd en moeite is

en nu van Uw afzonderlijk bestaan in Groningen". U, ds. Janssen, vindt het nogal „ferm" klinken als ik de mensen voor een keus geplaatst zie, maar ik blijf volhouden, dat na de synodale beslissingen over samenspreking en over de rechtmatigheid van de schorsing en afzetting van ds. Van der Ziel de keus moet plaatsvinden. Heel concreet voor de ondertekenaars van de Open Brief allereerst: Zij handhaven hun handtekening onder deze brief metterdád door de aan de Tehuisgemeente toegezegde praktische hulp te (blijven) verlenen, óf zij doen dat niet. In het eerste geval is de breuk met het gereformeerde kerkverband, zoals het nu fungeert, een feit, in het tweede geval legt men zich op z'n minst metterdád neer bij de genomen synodale beslissingen. Evenals in 1944 moet hier Gods Woord beslissen. Maar de keus is onontwikkbaar. Wie haar niet wil maken, moet synodes negeren. Dat hebben wij in 1944 niet gedaan, dat zal in 1967 evenmin gaan binnen een samenleving, die niet independentistisch is.

M'n opponent schrijft dus dat hij het in zijn toespraak heeft gehad over samensprekingen "zoals die door de synodale kerken begeerd werden". Daarop hebben de synodes op grond van het gebod Gods neen gezegd en daartegenover laat de Open Brief een even duidelijk ja horen.

Hij verzuimt evenwel dit aan te tonen. De schrijvers van de Open Brief willen samenspreking, maar waarlijk niet om de geschilpunten te begraven zoals van synodale zijde wel ongeveer is gevraagd. In kerkrechtelijk opzicht wijzen zij er met name op, dat geen tucht mag worden gehanteerd om eigen voorkeursmeningen te doen triumpferen of om met negatie van art. 31 K.O. de kerkelijke orde te handhaven... hier is het synodale drijven van de vrijmakingstijd toch wel in het hart getroffen. Zij wijzen verder op de aanpak van het oecumenische probleem, de vragen rondom het Schriftgezag en de kerkregering als zaken aan de overzijde, die te toetsen zijn, zaken, door onze generale synodes voor een deel genoemd.

En dat moet dan een samenspreking zijn, zoals de synodale kerken die begeren??? Behoeft tegenover de schrijvers van de Open Brief soms geen enkele billijkheid te worden betracht?

Ja ja, dr. Douma schrijft nu, dat hij het heeft gehad over de samensprekingen, "zoals die door de synodale kerken begeerd werden". Maar in zijn rede heeft hij gezegd, dat onze synodes de basis voor samenspreking afwezig hebben geacht. Dit is, zo algemeen gezegd, toch wel iets anders. Vorm en basis is toch niet hetzelfde en in dit verband heeft dr. Douma gesproken over de plicht de synode-besluiten te effectueren. Dat, en nu citeer ik letterlijk uit de rede, "moeten dominees op conferenties bedenken en ook kerkeraden, die in gespannen situaties toch maar gaan samenspreken, dat moeten appellanten bedenken met hun verzoeken tot revisie van synode tot synode". Wat kan een zinnig mens hieruit anders concluderen dan dat het volgens dr. Douma met de hele samensprekingskwesie nu maar eens uit moet zijn? Voorgoed uit? Vergelijk ook in het vervolg over het niet kunnen samengaan met de synodale gemeenschap. Wat wil dit in dit verband anders zeggen dan: die moet men voorgoed afgeschreven achten? Samenspreking is dus geheel zinloos? En daar mag niet meer van gerept worden?

Nu, naar de mens gesproken is zij zinloos en een mens kan in zo'n situatie dan ook wel zeggen: „Ik geef daar mijn tijd niet voor." Maar dat is heel wat anders dan wat dr. Douma hier poneert. Hij wil blijkbaar elke poging om toch nog iets goeds te bereiken de kop indrukken. En daartegen zegt het christelijke hart onwrikbaar: neen!

Dat is, dacht ik, de eigenlijke zaak hier.

Ik merk in dit verband op dat ds. van der Ziel niet heeft samengesproken op een wijze, zoals die door de synodale gemeenschap begeerd werd, om de algemene formulering van mijn opponent even te gebruiken en ook niet een samenspreking heeft gehouden als door zijn kerkeraad was afgewezen. Deze beschuldiging, die hem zijn ambtelijk leven in onze kerkgemeenschap heeft gekost, is nog altijd onjuist en daarom blijft zijn schorsing een

kwaad, in openlijke strijd met het Woord van God.

Men moet de verdediging van deze schorsing eens lezen!

En nu plaatst het synodalisme van dr. Douma ieder voor de keus.

Daar praten we nog even over door.

De keus betreft allereerst de ondertekenaars van de Open Brief.

„Zij handhaven hun handtekening onder deze brief metterdád door de aan de tehuisgemeente toegezegde praktische hulp te (blijven) verlenen, óf zij doen dat niet", aldus dr. Douma.

Wat is die praktische hulp?

Dr. Douma denkt blijkens het vervolg blijkbaar aan het daar preken door de ondertekenaars-predikanten. Maar hij heeft de Open Brief dan toch wel slecht gelezen. Want volgens de ondertekenaars bestaat de praktische hulp in het kader van deze brief in het meedenken over de weg, die de Tehuis-gemeente heeft te gaan. Meer praktische hulp is in deze brief niet toegezegd....

Op z'n minst legt men zich bij de synodale beslissingen metterdád neer, oordeelt dr. Douma, anders is er de breuk. Nu zegt hij, dat wel Gods Woord moet beslissen, maar de keus is onontwikkbaar; wie haar niet wil maken, moet synodes negeren.

Het dilemma is hier dus: Breken met het kerkverband of zich metterdaad neerleggen bij de genomen beslissingen.

We kennen dat: het is het dilemma van de synodocratie.

Maar dit is geen gereformeerd kerkrecht.

Voetius heeft het anders onderwezen.

Hij stelt de vraag, ed. Rutgers pag. 264, of classes of synodes dwingende macht hebben, dit is, beslissende kerkelijke (macht) waardoor

G. Janssen

zij aan de kerken hun besluiten over dogma's, kerkelijke moeiten en zaken kunnen opleggen, zodat zij gehouden zijn deze aan te nemen en ter opvolging op dragen op straffe van censuur.

Zijn antwoord is: Zij hebben geen eerste en oorspronkelijke, maar een geleende en opgedragen (macht); en deze niet absoluut maar hypothetisch, indien nl. de opvolging of het dulden ervan niet strijdt tegen het Woord Gods; (en zo begrenzen art. 31 K.O. en alle geloofs-brieven die door de classes plegen te worden meegegeven aan hun gedelegeerden ter synode). Zoals de gelovigen zich onderwerpen aan de besluiten van de particuliere kerk en kerkeraad. Omdat indien zij bevonden worden ermee te strijden hun verbetering of de niet uitvoering ervan geëist moet worden; en indien deze niet verkregen kan worden, moet plaats gegeven worden aan de orde door dit kwaad te dulden (ik bedoel een zuiver en naakt dulden, waardoor ge niet gedwongen wordt om iets te doen of te beloven, wat ge niet voor uw geweten kunt doen of beloven). Indien echter het gewicht of de noodzaak van de zaak het meebrengt, moet er tegen die opgelegde of ingevoerde orde publiek geprotesteerd worden.

Blijkens de ingevoerde tegenstelling wordt hier gedacht aan een protesteren met de daad, vgl. ook De Savornin Lohman-Rutgers, Rechtsbevoegdheid, 2e dr. pag. 42, noot 1.

Voetius spreekt niet zo spoedig van een breuk.

Natuurlijk kan een toestand van verzet met de daad niet eindeloos bestendig blijven. De betrokken meerdere vergadering(en) moet(en) dan overwogen of zij zullen „doorzetten" of niet. De betrokken bezwaarden of zij soms ook de partij der kwaadgezinden zullen moeten verlaten.

Elk verstandig mens zal echter vragen of er dan geen mogelijkheid van accommodatie is; dat is iets, waar Voetius steeds op wijst en dat hij telkens aanbeveelt.

Het lijkt mij toe, dat we dat nu eindelijk ook maar eens moeten gaan overwogen, zal het niet onherroepelijk tot brokken komen. Onze kerkelijke vergaderingen zijn nu al veel te lang meer rechters dan scheidsrechters geweest. Daarom loopt de hele zaak ook zo ellendig en wordt er praktisch geen enkele moelijkheid opgelost. In plaats van streven naar accommodatie maar eendeloze uitspraken op papier. En overstemmen

in plaats van naar overeenstemming te streven. En meerdere vergaderingen kweken van gelijkgezinden, net als in de jaren veertig. Het heeft alles met kerkelijk handelen niet veel meer te maken.

Dr. Douma beweert, maar bewijst niet als hij verder schrijft:

Synodes moeten zo spreken, schrijft U, dat haar uitspraken weerklank vinden in de aan Gods Woord gebonden consciënties der gelovigen. Ik ben het met U eens. Als zodanig aanvaard ik de beslissingen van de synode over samenspreking en wat daarmee ging samenhangen. En waarschijnlijk driekwart van de vrijgemaakten met mij. Het feit, dat vele anderen genoemde beslissingen zo niet kunnen aanvaarden, is diep te betreuren, maar mag de kerken niet van haar ingeslagen weg afbrengen. Zij hebben met overtuiging gesproken en ook wat U noemt „de eerste vraag van gereformeerde kerkregering: Wordt hier naar Gods Woord gesproken?" vele malen beantwoord.

Daarom brengt zulk schrijven ook niets verder. Het is alleen onthullend als hij met cijfers werken gaat: onthullend zoals hij hier met de eenheid der kerken omspringt. Want van dit overgebleven kwart — naar zijn telling — zijn er naar mijn schatting nog geen honderd, die synodaal willen worden. Maar zij begeren dat de kerk kandelaar van de Waarheid in deze wereld is en dat wij niet vallen in het kwaad der veertiger jaren: schorsingen enz. aan de lopende band van mensen, die geen vrijgemaakt ghetto willen in zelfgenoegzaamheid.

En die moeten maar overstemd worden, omdat zij zich niet laten overtuigen dat de Bijbel je niet verbiedt een ander van zijn schadelijke weg terug te roepen, een andere kerkgemeenschap op te roepen terug te keren van een verkeerde weg? Ach, hoe ver zijn we verwijderd van een figuur als Guido de Brès, die klaagde, dat de Wederdopers met ons niet eens een lieflijke samenspreking willen. De Brès wist dat de kerk heeft te werven; dat heeft, hem dan ook zijn leven gekost.

Een ander punt snijdt collega Douma aan, wanneer hij opmerkt:

4. U schrijft, dat ik met de handhaving van de belijdenis opereer „als een kind met een pistool". Waarin komt dat uit? Ik citeer U opnieuw: „Voor wat Breda en Beverwijk betreft: de belijdenis moet onverzwakt gehandhaafd worden... Wie op enig punt afwijkt moet geschorst worden. Zie hierde concretisering der belijdenishandhaving".

In de eerste plaats wil ik opmerken, dat deze samenvatting van mijn toespraak over het onderdeel „Breda en Beverwijk" onbillijk is. Vóór ik over schorsen begon, heb ik het Ondertekeningensformulier ter sprake gebracht, dat van predikanten de kerkelijke weg per gravamen eist, voor het geval zij „enig bedenken of ander gevoelen tegen de voorzeide leer of eenig punt derzelve" krijgen. Dat is wat anders dan U als kwintessens van mijn gedachten weergeeft: Op enig punt afwijking — dan schorsen! Ik heb op lankmoedigheid aangedrongen door:

a) de kerkelijke wég te wijzen. Wie een weg wijst, zet niet zo maar subiet een punt.

b) tolerantie voor personen te bepleiten, van wie de afwijking niet het hart van het evangelie dodelijk treft. Tolerantie voor personen, doch niet van hun ideeën binnen de gereformeerde kerken.

Ik zou onbillijk zijn in mijn samenvatting.

Want dr. Douma heeft eerst gesproken over het ondertekeningensformulier voor predikanten dat van predikanten een gravamen eist voor het geval zij enig bedenken tegen de voorzeide leer of een punt daarvan krijgen.

In het geval ds. Oosterhoff was dat niet het geval — ik wees daarop.

Daarom was hier dr. Douma's wijzen op de kerkelijke weg niet doeltreffend. Waarom brengt hij dat niet in rekening, nadat hem dit gezegd is?

En dan die tolerantie, ja zeker, maar dit weersprak bij dr. Douma het schorsen niet, al-

thans in zijn eerste spreken niet. Want het was bij hem, ook daarop wees ik, tolerantie over de persoon van de ambtsdrager, niet over het als ambtsdrager in zijn kwaliteit, met behoud van de zuiverheid der leer. Aan die mogelijkheid gaat hij in zijn repliek geheel voorbij. Zo komt men niet tot een wezenlijk gesprek.

Daarom is het volgende ook onzakelijk:

Men kan dit alles nóg streng vinden. Maar is mijn pleiten voor een nauwgezette handhaving van de belijdenis zó als het Ondertekeningsformulier die **stipt** veronderstelt, en mijn intolerantie voor niet-gereformeerde ideeën, concreet toegespitst op wat we in Breda en Beverwijk beleefd hebben, gelijk aan het opereren van een kind met een pistool? Of is deze gestréngheid in de leer met alle tolerantie voor de personen soms het geestelijke klimaat dat de gereformeerde kerken nodig hebben om gereformeerd te blijven? Waarbij gezegd moet worden, dat de kerk aan tolerantie jegens personen meestal niet eens toe kan komen, omdat deze personen zich intolerant jegens haar besluiten opstellen?

Onzakelijk, ja, want het ondertekeningsformulier vraagt onderhouding van de belijdenis, zeker! Maar de moeilijkheden beginnen pas, wanneer de belijdenis in het geding wordt gebracht. De belijdenis is nu eenmaal geen notariële acte, maar de onvolmaakte weergave van de verborgenheden des geloofs. Calvijn zegt in zijn Institutie, wanneer hij over het Avondmaal schrijft, dat hij zijn geest niet volledig in de woorden kan uitdrukken en dat hij hier als een klein kind is terwijl hij onderwijzen moet. Over het leerstuk der kerk is altijd gediscussieerd en de gedachten liepen, bij alle overeenstemming in fundamentele zaken, steeds uiteen. Hoe is er over de doop gepolemiseerd, over de objectieve of subjectieve verzegeling door de sacramenten! Over het aanbod der genade. Over de verkiezing in de Heilige Schrift. En wie al die discussies nagaat, zal tot de conclusie komen dat het nog niet zo eenvoudig ligt met de nauwgezette handhaving van de belijdenis. Daarom zijn in tijden van kerkelijk verantwoordelijkheidsgevoel de generale synoden vaak erg voorzichtig geweest.

Met andere woorden: met een heenwijzing naar het Ondertekeningsformulier is men niet klaar; dan begint het pas, althans in bepaalde gevallen, waarin het hart van het evangelie niet in geding is. Schilder wenste geen aanhangers van een of andere pluriformiteitsleer te schorsen, maar wilde doorpraten op grond van Schrift en confessie. Hij wilde de aanhangers van de veronderstelde wedergeboorte-theorie niet schorsen en afzetten. Breed wees ik aan in de zaak Oosterhoff hoe hier geestelijk had gehandeld moeten worden. Waarom gaat dr. Douma

daar niet op in? Wie alleen maar weet te spreken over het Ondertekeningsformulier zoals hij dat doet, zonder al het bovenstaande in rekening te brengen maakt brokken of laat brokken maken.

We zien dat toch voor ogen?

Je moet tegenwoordig reeds een bepaalde beschouwing over de vrijmaking hebben, anders kom je in strijd met je ondertekening van het bewuste formulier!

Het komt hier wel degelijk op de géést aan.

Dr. Douma zegt tegen mij:

U spreekt van een „harde geest” onder ons en van „harde besluiten”, die niet kerkelijk en geestelijk zijn. Deze verwijten zullen mij niet aanspreken, omdat U „hard” noemt waar ik van „krachtig” wil spreken in krachtige besluiten, die helaas nodig zijn tegenover het loslaten of in de mist zetten van de binding aan de belijdenis. Ik vrees ook, dat U met Uw tolerantie het omgekeerde zoudt bereiken van wat gereformeerde tolerantie beoogt: Het remedie van de tucht over personen gaat ontbreken, terwijl de kwaal van hun ideeën het lichaam van de kerk blijft ondermijnen.

Hij stapt hier echter over van het in strijd komen met enig punt der leer op het loslaten van de binding aan de belijdenis of het in de mist zetten ervan. Daar heb ik het niet over gehad, toen ik sprak over de handhaving van de belijdenis. Ik noemde het geval ds. O. en sprak in verband daarmee van harde besluiten. Het betrof hier nota bene een man, van wie het synodale rapport zei, dat hij begeerde gereformeerd te blijven, maar die wel in de knoei zat. Zo'n man moet allereerst geholpen met onderwijzing en als hij halsstarrig blijft, dan pas moet er tegen hem worden opgetreden. En dan alstublieft niet volstaan met papier.

Ds. O. heeft beloofd zich te houden aan de besluiten der P.S. van Noord-Holland. Het is nog steeds mijn overtuiging dat als de classis Haarlem daarop ingegaan was en zijn kerkeraad zich met hem verzoend had en hem liefdevol had bijgestaan — zonder slapheid — in het daarbij blijven, deze zaak opgelost had kunnen worden. Had ds. O. zich toch opnieuw verzet, dan was kerkelijk optreden met de tucht noodzakelijk geweest.

Er is dan ook geen enkele grond voor dr. Douma's vrees t.a.v. „mijn tolerantie”.

Als een geestelijk, kerkelijk hanteren van de binding aan de belijdenis — want dat schreef ik als noodzakelijk — hem doet vrezen voor gemis aan tucht over personen terwijl de kwaal van hun ideeën de kerk blijft ondermijnen, dan mag ik vragen aan hem: Wilt U soms een wereldlijk hanteren van de binding aan de belijdenis? Is de tucht der kerk niet altijd geestelijk van aard?

Het slot de volgende week D.V.

Het zogenaamde attestenbesluit oorzaak van schorsing van twee lectoren aan de Theologische Hogeschool

(I)

In het Ger. Gezinsblad van dinsdag 28 november jl. werd medegedeeld dat de beide lectoren aan de Theol. Hogeschool te Kampen, drs. D. J. Buwalda en dr. H. M. Mulder, in hun dienst zijn geschorst. In hetzelfde nummer van het Ger. Gezinsblad is een uitvoerige verklaring van de senaat der Theol. Hogeschool opgenomen betreffende het zgn. attestenbesluit. Dat deze uitvoerige verklaring van de senaat bij het publiceren is gekoppeld aan de publicatie van het besluit van de curatoren tot schorsing van de twee genoemde lectoren is begrijpelijk. De oorzaak van de schorsing is gelegen in dit zgn. attestenbesluit. Hoewel curatoren dit niet zeggen. Curatoren zeggen dat de oorzaak van de schorsing van de twee lectoren gelegen is in hun onwil om te werken. In het verslag van de curatoren-vergadering van 23 november 1967, waarin bovengenoemde mededeling van de schorsing van de twee lectoren wordt verstrekt, wordt gezegd dat curatoren hebben

geconstateerd te dat beide lectoren op 12 september jl. hebben medegedeeld aan curatoren „dat zij hun medewerking niet kunnen verlenen aan de voorbereiding en het afnemen van propaedeutische examens zolang het besluit inzake attesten dat door de senaat van de Hogeschool is genomen en d.d. 16 augustus 1967 door deputaten-curatoren is goedgekeurd en bekrachtigd, niet is ingetrokken”. En voorts dat curatoren 2e hebben geconstateerd dat de beide lectoren „overeenkomstig deze mededeling hebben gehandeld”.

Het zgn. attestenbesluit is de zaak waartoe timent en waardoor de moeite is ontstaan aan de Theol. Hogeschool, welke heeft geleid tot het besluit van de curatoren beide lectoren te schorsen in hun dienst.

Curatoren hebben blijkens het genoemde persverslag voorts geconstateerd dat beide lectoren zich „strafwaardig” hebben gedragen door te „staken”. Staken is bovendien „woordbreuk”. En woordbreuk is „zonde”. Om aan te tonen dat woordbreuk „zonde” is

wordt naar enkele Schriftplaatsen verwezen. De ernst van dit doen van beide lectoren wordt onderstreept of aangedikt door de mededeling dat een „parallel hiervan in heel de geschiedenis der Hogeschool, voorzover curatoren weten,” niet is voorgekomen.

Intussen is het de vraag of beide lectoren strafwaardig gehandeld hebben. Het kan zijn dat de oorzaak van de moeite aan de Theol. Hogeschool verkeerd is. Die oorzaak is het zgn. attestenbesluit. Het kan zijn dat zij die dit in het leven hebben geroepen en gehandhaafd strafwaardig hebben gehandeld.

Het attestenbesluit

Wat is dat?

De tekst ervan is in de verklaring van de senaat der Hogeschool opgenomen in de publicatie in het Ger. Gezinsblad van 28 november. Medio augustus 1967 nam de senaat onder latere goedkeuring van deputaten-curatoren dit besluit.

Hier volgt de tekst die we overnemen uit het Ger. Gezinsblad.

„De Senaat constateert dat op onderscheiden plaatsen momenteel twee kerkeraadscollages elkaar het vertonen van de Gereformeerde Kerk ter plaatse betwisten.

De Senaat constateert dat deze situatie hem regardeert bij de toelating tot het onderwijs en de examens aan de Theologische Hogeschool der Gereformeerde Kerken in Nederland in verband met het aanvaarden van attesten inzake belijdenis en wandel.

De Senaat is van oordeel dat hij, zolang de al of niet erkenning van enig college als wettige raad van de Gereformeerde Kerk ter plaatse nog in behandeling is op de meerdere vergaderingen, geen attesten zonder meer behoort te weigeren.

De Senaat is echter tevens van oordeel dat hij, gezien de curatoren-uitspraak d.d. 16-11-1967 en de uitspraak der Generale Synode te Amersfoort-West d.d. 6-4-1967 terzake van de „Open Brief”, attesten van colleges als bovenbedoeld, indien van hen bekend is dat zij van oordeel zijn dat de „Open Brief” geen gewichtige oorzaken van nadenken geeft, momenteel mag doen gelden als goed getuigenis van belijdenis en wandel, nadat eerst een onderzoek van geattesteerden inzake zijn belijdenis heeft plaatsgevonden.”

Kritiek op het zgn. attestenbesluit

We willen enkele kritische opmerkingen met betrekking tot dit zgn. attestenbesluit voor de overzichtelijkheid bij de verschillende alinea's van het besluit plaatsen.

Bij de eerste alinea die begint met „de Senaat constateert dat op onderscheiden plaatsen enz. . . .”, stellen wij de vraag: had de senaat in zijn kwaliteit van senaat dit te constateren? Had de senaat die bestaat uit de hoogleraren, die elk voor zich en samen benoemd zijn om de „wetenschappelijke vorming van dienaren des Woords” aan de Hogeschool der Kerken te verzorgen, als college dat de wetenschappelijke vorming van dienaren des Woords verzorgt, zich in te laten met het droeve feit, dat momenteel op onderscheiden plaatsen twee kerkeraadscollages bestaan die elkaar het vertonen van de Gereformeerde Kerk ter plaatse betwisten? Was het noodzakelijk dat de senaat als college van hoogleraren met de opdracht die we noemden, zich door deze constatering ging inlaten met de droeve zaak van de gescheurdheid van de ene kerk van Christus op onderscheiden plaatsen? Wij antwoorden op deze vraag ontkennend. Voor de voortgang van het onderwijs aan de Hogeschool in deze moeilijke tijd, is het funest gebleken, dat de senaat zich met deze gescheurdheid hier en daar op deze wijze heeft ingelaten.

Dat de senaat zich met deze gescheurdheid van kerken heeft ingelaten, buiten zijn bevoegdheid, heeft zijn aanleiding naar ons voorkomt, uitsluitend in het feit dat vier van de vijf hoogleraren die de senaat vormen, zich persoonlijk hebben afgescheiden van de Geref. Kerk te Kampen (scriba J. Bos) en zich gevoegd hebben bij de zich eveneens Geref. Kerk noemende groepering van broeders en zusters (scriba D. J. Gritter). Van uit eigen locale kerkelijke keus hebben de hoogleraren

besloten dit zgn. attestbesluit in het leven te roepen en door de curatoren te laten bekrachtigen.

Wij stelden in de vorige zin, dat de senaat deze constatering „buiten zijn bevoegdheid” heeft gedaan. Het is goed dat we ons er rekenschap van geven dat in het „Reglement voor de Theol. Hogeschool van De Gereformeerde Kerken in Nederland”, aan de hoogleraren nergens een bevoegdheid is verleend om inzake lokale kerkelijke moeilijkheden een beslissing van welke aard ook te nemen. Bevoegdheden met betrekking tot het vormen van een oordeel inzake lokale kerkelijke moeilijkheden hebben uitsluitend de kerkelijke meerdere vergaderingen.

Nu de tweede alinea van het attestbesluit.

Bij de constatering van de eerste alinea, die we bespraken, heeft de senaat een tweede constatering gevoegd, welke aldus wordt ingeleid: „De Senaat constateert dat deze situatie” (namelijk die van de gescheurde lokale kerken hier en daar, J.M.) „hem regardeert bij de toelating tot het onderwijs en de examens... in verband met de aanvaarding van attesten inzake belijdenis en wandel”.

Het zal nuttig zijn op te merken dat in art. 13 van het „Reglement voor de Theol. Hogeschool enz.”, 1e alinea, over attesten inzake belijdenis en wandel, die studenten voordat zij worden toegelaten tot het bijwonen van het onderwijs en tot examens, moeten overleggen, wordt gesproken. In dit artikel van het Reglement worden deze zgn. attesten „kerkeraadsverklaring” genoemd. Letterlijk luidt dit artikel 13, 1e alinea: „Tot het bijwonen van het onderwijs en tot de examens worden toegelaten zij, die blijkens een door hen over te leggen kerkeraadsverklaring lid

J. Meester

zijn van een van de Gereformeerde Kerken in Nederland en een goed getuigenis ontvingen aangaande hun belijdenis en wandel”. Bovenstaande „constatering” van de senaat dat de situatie van lokale kerkscheuringen hier en daar, hem als senaat regardeert bij de toelating van studenten staat in verband met deze bepaling van het Reglement. Nu is deze constatering van de senaat een foutieve constatering. De formulering dat het een „constatering” is, is ook foutief. Het is immers een „oordeel”. En op welke grond of gronden rust dit oordeel? Dat wordt ons onthouden. Geen wonder. Er is geen grond(en) voor. Locale kerkelijke scheuringen regarderden de senaat — dat is het college van hoogleraren aan wie door de kerken de zorg voor de wetenschappelijke vorming van de a.s. dienaren des Woords is toevertrouwd — niet. De lokale kerkelijke scheuringen regarderden de kerkelijke vergaderingen op wier agenda deze zaken op wettige wijze zijn gebracht of gebracht zullen worden. De senaat had zich bij het al of niet aanvaarden van de kerkeraadsverklaringen inzake belijdenis en wandel van aankomende of zich voor een examen aanmeldende studenten moeten voegen naar de uitspraken van de respectieve kerkelijke vergaderingen. Wanneer zulke uitspraken er niet of nog niet zijn, had de senaat terzake niet anders te doen dan de attesten van de kerkeraden in deze moeilijke situatie te aanvaarden in afwachting van de oordelen van de kerkelijke vergaderingen. De senaat had en heeft nu eenmaal geen bevoegdheid te gaan doen wat de taak van de kerkelijke vergaderingen is.

Thans komen we tot de derde alinea van het zgn. attestbesluit.

Deze derde alinea bouwt voort op de onjuistheid van hetgeen in de eerste alinea is uitgesproken en op het ongegronde „oordeel” dat in de tweede alinea in de vorm van een „constatering” tot uitdrukking is gebracht.

Reeds dientengevolge is hetgeen in de derde alinea staat onjuist. Wat gebouwd is op onjuiste stellingen is zelf onjuist.

Overigens is de derde alinea met omzichtigheid geformuleerd. De kerkelijke meerdere vergaderingen komen in het gezichtsveld. Zolang de al of niet erkenning van enig college als wettige raad van de Gereformeerde Kerk ter plaatse nog in behandeling is op de meerdere vergaderingen, zullen geen attesten of kerkeraadsverklaringen „zonder meer” geweigerd mogen worden. Dit lijkt in de goede richting te gaan. Helaas haalt het niets uit. Hetgeen in de eerste en in de tweede alinea gesteld is, is verkeerd. Daarin is het oordeel van de senaat medegedeeld, dat de situatie van de lokale kerkelijke gescheurde hem als senaat regardeert. Daarom kan de omzichtige formulering waarmee de derde alinea aanvangt niets meer herstellen van dat wat in de eerste en tweede alinea verkeerd gesteld is. In de derde alinea komt de aap uit de mouw. De senaat aanvaardt niet de attesten van alle kerkeraden als voor hem gelijkkelijk te waarderden colleges. Hij aanvaardt de kerkeraadsverklaringen niet „zonder meer”. Conclusie is dat de senaat zich gaat zetten op het kussen van de kerkelijke vergaderingen en zich gaat stellen in de positie der kerkelijke vergaderingen. De senaat zal uitmaken welke kerkeraadsverklaringen hij zonder meer als kerkeraadsverklaring zal kunnen aanvaarden en welke niet. Hij is van oordeel dat het sommige kerkeraadsverklaringen slechts mag doen gelden als een goed getuigenis van belijdenis en wandel „nadat eerst een onderzoek van geattesteerde inzake zijn belijdenis heeft plaats gevonden.” Hier staat dat de senaat zich een oordeel aanmatigt inzake de vraag welke van de twee kerkeraadscolleges die op sommige plaatsen elkaar het vertonen van de Gereformeerde Kerk ter plaatse betwisten, het ware of wilt u, wettige, kerkeraadscollege is. En we hebben gezien dat dit nu juist niet tot de bevoegdheid van de senaat behoort.

Onze voorlopige conclusie is: dit zgn. attestbesluit had nimmer door de senaat genomen moeten worden. En het had nimmer door de curatoren goedgekeurd en bekrachtigd moeten worden. Dit verkeerde besluit is de oorzaak van de moeilijkheden aan de Theologische Hogeschool met de beide lectoren Buwalda en Mulder, welke zijn uitgelopen op de schorsing van de beide lectoren. Hoogleraren zijn buiten hun bevoegdheid getreden. Zij zijn getreden in de bevoegdheden van de kerkelijke vergaderingen.

Als de hoogleraren van mening waren dat zij in de huidige moeilijke tijden zich met de aankomende e.a. studenten met betrekking tot die huidige moeilijkheden moesten verstaan, dan hadden de hoogleraren daartoe volledig de gelegenheid om, onder de vigeur van hetgeen in de 3e alinea van artikel 13 van het Reglement voor de Theol. Hogeschool bepaald is, dit te doen. In deze alinea is namelijk bepaald dat de hoogleraren met ieder van de aspirant-studenten, alvorens tot de inschrijving over te gaan, een samenspreking zullen houden over de beweegredenen tot hun studie waarbij tevens onderzoek wordt gedaan naar hun geloofskennis van de heilige Schrift, de belijdenis en de geschiedenis van de Kerk. In het licht van deze bepaling was het zgn. attestbesluit voor wat de zorg van de hoogleraren voor de aankomende etc. studenten betreft, volledig overbodig.

Geschorst wegens staking en woordbreuk

(2)

Hier volgt de laatste briefwisseling tussen deputaten-curatoren en mij, voordat eerst-

genoemden naar aanleiding van deze verklaring van 19 oktober in hun vergadering van 20 oktober besloten zich te wenden tot de generale synode te Amersfoort-West.

Kampen, 6 oktober 1967

Secr. van curatoren
ds. H. Veltman

Aan de Heren dr. H. M. Mulder en
drs. D. J. Buwalda, Kampen.

Zeer geachte broeders,

in opdracht van de vergadering van deputaten-curatoren van heden deel ik u mede:

dat het niet tot uw opdracht behoort en het daarom ook niet als eis gesteld wordt de attesten van propaedeutische te examineren studenten mede te beoordelen.

Curatoren zijn daarom van oordeel, dat u, zonder dat er voor u enige verhindering ligt in het zgn. „attesten-besluit”, uw arbeid (doceren en examineren) kunt gaan verrichten en zij eisen daarom van u, dat u schriftelijk vóór 11 oktober a.s. zult mededelen, dat u uw volledige arbeid weer zult aanvangen.

Curatoren handhaven daarbij hetgeen zij in hun vorige brieven aan u hebben geschreven.

Zij zijn bereid, nadat u weer uw taak op u hebt genomen, de bezwaren, die er bij u bestaan, met u zo spoedig mogelijk door te spreken tot eventuele opklaring van de situatie.

Indien u aan het nu driemaal geuite verlangen van curatoren niet voldoet, achten zij zich verplicht u in uw dienst aan de Hogeschool te schorsen en hiervan mededeling te doen aan de generale synode, met overlegging van de tussen curatoren en u gewisselde stukken en een daarbij gevoegd memorandum van curatoren.

Met broederlijke groeten,
in opdracht van deputaten-curatoren
w.g. H. Veltman, secretaris.

Kampen, 7 oktober 1967

Dr. H. M. Mulder

Aan de Deputaten-Curatoren
van de Theologische Hogeschool
van de Gereformeerde Kerken in
Nederland.

Edelhoogachtbare Heren en Broeders,

Uw eis met dreiging van schorsing

U zult het verstaan, dat ik Uw brief d.d. 6 oktober jl. woord voor woord heb overwogen. U stelt daarin immers een eis aan mij in zo scherpe vorm, dat ik, wanneer ik niet volkomen en zonder meer aan deze eis voldoe, in mijn dienst aan de Hogeschool zal worden geschorst. Daarbij acht U zich verplicht „hiervan mededeling te doen aan de generale synode”.

U is dus voornemens bij een onbevredigend antwoord mijnerzijds over te gaan tot toepassing van artikel 4 van de voor U als Deputaten-Curatoren geldende Instructie, zoals deze laatstelijk is vastgesteld door de thans in Amersfoort-West nog vergaderende generale synode.

Dit artikel toont wel zeer scherp de ernst van de situatie, waarin U en ik door Uw voornemen verkeren, daar het aldus luidt:

„Komt een lector zich in leer of leven dermate te misgaan, dat de curatoren ogenblikkelijke schorsing in zijn dienst nodig oordelen, dan zijn zij tot zulke schorsing gemachtigd, zullende de eerstkomende generale synode nader oordelen”.

De ernst der beslissing voor U en voor mij

Indien ik naar Uw oordeel niet voldoe aan de eis die U meent te moeten stellen, acht U zich verplicht mij te schorsen in mijn dienst aan de Hogeschool. Dat zou de eerste schorsing van een docent aan de Hogeschool der Kerken zijn na de Vrijmaking. De eerste schorsing na die van de Hoogleraren Dr. K. Schilder en Dr. S. Greijdanus in de kerkelijke crisis vóór de Vrijmaking. Zulk een beslissing Uwerzijds is van verstrekkende betekenis te achten voor de gang van zaken in de kerken die gezamenlijk de Hogeschool onderhouden en zodoende onmiddellijk betrokken zijn bij zo diep ingrijpende beslissingen voor het werk aan de Hogeschool. De verantwoordelijkheid bij een door U te nemen besluit tot schorsing is uitermate groot.

Van diezelfde verantwoordelijkheid ben ik mij ook bewust bij het schrijven van een antwoord op Uw brief. Dat móét ik wel in verband met de datum, waarvóór U antwoord van mij verwacht, nl. 11 oktober 1967. Want in haar zitting van 11 oktober 1945 heeft de

Voorlopige Generale Synode van Enschede mij benoemd tot lector aan de Theologische Hogeschool. In de brief waarin het Moderamen dezer Synode mij nog op diezelfde datum bericht zond van deze benoeming, wordt mij het volgende daarbij onder de aandacht gebracht: „Het zal de Synode een grote vreugde zijn zo mogelijk nog tijdens de zittingen dezer Synode van U te mogen vernemen, dat U deze benoeming, die van zo grote betekenis is voor onze Hogeschool en daarin voor al onze Kerken, zult willen aanvaarden. Bij de overweging daarvan bevelen we U in 's Heren genade en onder de leiding van Zijn Geest, van harte aan”. Evenals nu werd mij maar korte tijd gelaten voor het nemen van een beslissing. Telegrafisch antwoordde ik: „Tot dienen onzer Kerken volgaarne bereid. Inhoud Uwer opdracht en betekenis van arbeid van mijn voorganger — (dat was Dr. R. J. Dam, die juist een half jaar tevoren door de Duitsers was omgebracht) — vervult mij met schroom. De Here schenke gaven en krachten voor de vervulling dezer voor mij zware taak”.

Vervuld van eenzelfde bereidheid als 22 jaren geleden om onze Kerken te dienen door mijn werk aan de Hogeschool, en daarmede doordrongen van de betekenis van mijn antwoord op Uw laatste brief, ga ik thans tot de formulering daarvan over.

De vorm van mijn antwoord

Aanvankelijk was ik voornemens U zeer kort te antwoorden op Uw laatste brief. Het is zo uitermate verdrietig en verlamdend, dat al de uitvoerige argumenteringen van mijn kant door U alleen maar worden beantwoord met de alle bezwaren mijnerzijds volkomen negerende, hardvochtige eis: eerst aan het werk gaan, dan pas praten. Het lijkt wel, alsof U straks mij er van zult betichten, dat ik mij niet onderwerpen zou, zoals art. 7 van het Reglement der Hogeschool dit voorschrijft, aan het toezicht van U, die als Deputaten-Curatoren ten aanzien van de vervulling van mijn opdracht over mij gesteld zijt. Ook na nauwkeurige lezing van Uw brief kan ik tot geen andere conclusie komen, dan dat U mij, hoe ongelofelijk mij dit ook toeschijnt, ongehoorzaamheid tegenover U in de zojuist aangeduide gezagsverhouding tussen U en mij aan de Hogeschool toedicht, en dus schending van artikel 7 van het Reglement der Hogeschool en overtreding van het vijfde gebod van de Wet des Heren als grond voor mijn schorsing zult aanvoeren.

Juist vanwege mijn vrees, dat een kort antwoord van mijn kant op Uw brief (met de daarin vervatte eis, dat ik schriftelijk vóór 11 oktober a.s. zal meedelen, „dat (ik mijn) volledige arbeid weer (zal) aanvangen”) bij U de gedachte zal laten voortbestaan, dat het hier alleen een kwestie is van gezag-gehoorzaamheid, of wel een orde-kwestie, heb ik een kort antwoord onvoldoende geacht. Wat heeft het bij ons in de tijd der Vrijmaking grote verontwaardiging gewekt, dat de toenmalige Generale Synode alles tot een orde-kwestie herleidde, waar het een diepe geloofsovertuiging gold. Daarom acht ik het mijn heilige roeping mijnerzijds alles er toe bij te dragen, dat kan voorkómen, dat in de omschrijving van de gronden voor een (eventuele) schorsing en afzetting de werkelijke stand van zaken wordt mistekend of verdood. Ik acht het mijn plicht en tevens mijn voorrecht mij duidelijk uit te spreken over de door mij aangenomen houding ten opzichte van het vaststellen van propaedeutische examina. Ik wil dit doen tegenover U, die met het toezicht over de vervulling van mijn taak aan de Hogeschool belast zijt. En tevens met het oog op de Generale Synode aan wie U bij een eventuele schorsing de tussen U en mij gewisselde stukken wilt overleggen. Hoewel ik naar recht mag vertrouwen, dat de Synode geen definitief oordeel over mijn zaak zal vellen zonder mij gehoord te hebben! Tenslotte wil ik mij duidelijk verklaren met het oog op alle Kerken, die er recht op hebben te weten wat de houding is van een lector die in dienst van alle Kerken staat. Wanneer U mocht besluiten tot mijn schorsing en daarmede tot inlichten van de Generale Synode, behoud ik mij het recht voor door publicatie van de gevoerde briefwisseling de Kerken zelve in te lichten.

Ter beantwoording van Uw brief acht ik het derhalve mijn roeping als het ware hardop te gaan denken. Dan zullen mijn overwe-

gingen die leiden tot mijn antwoord op Uw eis U niet onbekend behoeven te blijven. Dat gevaar dreigt nl., juist omdat U kennelijk volhardt in Uw weigering mij voor een onderhoud met U te ontvangen. Natuurlijk leert U hiermede slechts die overwegingen kennen die in eerste instantie door de lezing van Uw brief bij mij opkomen. Maar ik koester de hoop, dat kennisneming van deze eerste overwegingen voor U aanleiding zullen zijn, mij alsnog te horen, opdat voor U onbegrepen en misschien onbegrijpelijke overwegingen mijnerzijds in een onderhoud met U worden getoetst op hun houdbaarheid aan de tegenwerpingen Uwerzijds.

Een zevental overwegingen, telkens gevolgd door de daaruit door mij getrokken conclusie, wil ik U dan als antwoord op Uw brief d.d. 6 oktober voorleggen.

1. U kent mijn gevoelens niet

U begint met een constatering waarop U heel Uw brief verder bouwt, die aldus luidt: „dat het niet tot uw opdracht behoort en het u daarom ook niet als eis gesteld wordt de attesten van propaedeutisch te examineren studenten mede te beoordelen”.

Het kan, neen het móet U bekend zijn, dat de zaak nimmer zó door mij gesteld is. Nimmer heb ik er bezwaar tegen gemaakt de attesten van propaedeutisch te examineren studenten mede te beoordelen. Ik ben juist van overtuiging dat zulk een beoordeling van attesten tot het recht behoort van allen die als examinatoren bij het examen betrokken zijn. Toch grondt U op deze constatering Uw eis, daar U de brief vervolgt met: „Curatoren zijn daarom van oordeel... en zij eisen daarom...”

H. M. Mulder

U ziet dus, hoe Uw weigering om mij te horen tot een geheel verkeerde voorstelling van mijn gevoelens op dit punt leidt. Nauwkeurige kennis van mijn gevoelens hierover is evenwel voor U noodzakelijk, indien U tot een rechtvaardig oordeel over mijn zaak wilt komen.

Conclusie: Daarom vraag ik U, mij alsnog een nader onderhoud toe te staan.

2. U verstaat mijn bezwaren niet

Ook al behoort naar Uw oordeel het beoordelen van attesten niet tot mijn opdracht, daarmee is — ook dus op dát standpunt — de er op volgende conclusie in Uw brief nog niet gerechtvaardigd, die aldus luidt:

„Curatoren zijn daarom van oordeel, dat u, zonder dat er voor u enige verhindering ligt in het zgn. „attesten-besluit”, uw arbeid (doceren en examineren) kunt gaan verrichten”.

Die conclusie is, zeg ik, geheel ongerechtvaardigd. En na al wat ik daarover aan U reeds heb geschreven, ook welhaast onbegrijpelijk voor mij. Laat ik mij beperken tot mijn laatste brief d.d. 4 oktober, waarop Uw brief d.d. 6 oktober toch eigenlijk een antwoord is. In die brief van mij voer ik 3 argumenten aan voor mijn overtuiging dat dit „attesten-besluit” wegens het toepassen van „tweeërlei weegsteen” voor de Here een gruwel is; en eveneens 3 argumenten dáárvoor, dat dit besluit alle Gereformeerde Kerken in Nederland aan ongeoorloofde supervisie van Hoogleraren onderwerpt en wettige raden van die Kerken en voorts wettige leden van die Kerken als gereformeerd disqualificeert.

Toch concludeert U, dat er voor mij niet „enige verhindering” ligt in het zgn. „attesten-besluit” om bijv. propaedeutische examens mede vast te stellen. Hier blijkt zonneklaar dat U mijn bezwaren te enen male niet verstaat. Hoe zou U anders kunnen spreken van „niet enige verhindering”? Het vaststellen van zulke examens doet immers dit, naar mijn vaste overtuiging, door de Schrift veroordeelde, kerkverwoestende „attesten-besluit” rechtstreeks in werking treden? En meent U dan te mogen volhouden, dat in het vaststellen van zulke examens voor mij geen enkele verhindering gelegen is? Dan hebt U nóg steeds mijn bezwaren niet verstaan.

Conclusie: Ik verzoek U met aandrang mij voor een onderhoud te ontvangen.

3. U moogt mij niet binden aan het „attesten-besluit”

Bij de aanvaarding van mijn werk aan de Hogeschool heb ik mij door ondertekening van het „Ondertekeningsformulier voor de hoogleraren en lectoren der Theologische Hogeschool” alleen verplicht tot getrouwheid aan de Belijdenisgeschriften. Mijn opdracht kan dan ook nooit een andere zijn, dan in mijn werk (doceren en examineren) mij te houden aan deze ondertekening. U van Uw kant is ook niet gerechtigd mij zonder mijn instemming te binden aan een voorschrift dat daarboven uitgaat.

Nu is echter het zgn. „attesten-besluit” ontworpen en ingevoerd zonder mijn medeweten en medewerking. Het vormt door de hantering er van een soort vierde formulier van belijdenis. Aanstonds toen ik er bericht van had gekregen, heb ik mij met mijn bezwaren daarover tot U gericht. Binnen 5 dagen nadat U dit besluit had goedgekeurd en binnen 3 dagen nadat ik er van in kennis was gesteld, overlegde ik U mijn uitvoerig geargumenteerde bezwaren, die voor mij juist voortvloeiden uit bovengenoemde ondertekening. Afdoende bespreking van deze bezwaren mijnerzijds heeft nog niet plaatsgevonden.

Conclusie: Het Ondertekeningsformulier dat U en mij bindt, geeft mij recht op een onderhoud met U.

4. Uw toepassing van het Reglement der Hogeschool is tegenstrijdig

Art. 7 van het Reglement der Hogeschool spreekt niet alleen van onderwerping van Hoogleraren en lectoren aan het toezicht van Curatoren, maar schrijft voor beide groepen docenten ook voor: „De hoogleraren en lectoren moeten lid in volle rechten zijn van een van de Gereformeerde Kerken in Nederland”. Het is U bekend dat onderscheiden Hoogleraren zich onttrokken hebben aan de Gereformeerde Kerk te Kampen. De uitgetreden brs. ouderlingen W. C. van Dijk en D. J. Gritter, onder wier opzicht zij zich hebben gesteld, zijn volgens classisbesluit van 30 september jl. door de classis Kampen niet als wettige afgevaardigden van de Gereformeerde Kerk te Kampen ontvangen. Bedoelde Hoogleraren voldoen dus niet aan het vereiste van art. 7 van het Reglement.

Hebt U hún nu geschreven, dat U zich verplicht acht hen in hun dienst aan de Hogeschool te schorsen en hiervan mededeling te doen aan de Generale Synode? Tegenover mij uit U wel zulk een dreiging, hoewel ik alleen maar U mijn bezwaren heb bekend gemaakt tegen een met grote haast genomen incidentele beslissing en U tevens verzocht heb daarover gehoord te mogen worden.

U aarzelt klaarblijkelijk over te gaan tot toepassing van het Reglement in het overigens volkomen duidelijke geval van genoemde Hoogleraren. Die aarzeling kan ik nog wel verstaan, ook al is hun niet-voldoen aan de eis van art. 7 zó onbetwistbaar, dat een onderhoud met Hoogleraren hier over niet eens nodig zou zijn. U laat hèn echter niet alleen hun gewone werk doen, maar duldt hen ook nog als ontwerpers, voorvechters en uitvoerders van het verwerpelijke attesten-besluit.

Bij lectoren is Uw houding precies omgekeerd. Om hún niet-voldoen aan datzelfde art. 7 duidelijk te maken, hebt U nu al ten derde male een brief aan hen geschreven. U hebt een lange redenering nodig om te kunnen concluderen tot een tuchtmaatregel tegen hen. Telkens blijkt dat U in die redenering aan lectoren dingen toeschrijft, waarin zij hun houding onjuist weergegeven achten. Maar aan hen die overigens juist lid zijn van de Gereformeerde Kerk te Kampen, wier afgevaardigden ook als afgevaardigden van zodanige Kerk zijn erkend door de classis Kampen, staat U niet alleen niet toe hun normale werk te doen, maar weigert U ook gehoor. En dat, terwijl zij van oordeel zijn, dat U de door hen aangevoerde bezwaren kennelijk niet verstaat en onvoldoende peilt.

Conclusie: In verband met Uw tegenstrijdige toepassing van art. 7 van het Reglement verlang ik van U, dat U mij ontvangt voor een onderhoud.

5. De enige oplossing uit de moeilijkheid

Mijnerzijds zou ik al het mogelijke doen om scheuring aan de Hogeschool te voorkomen, waarmee tevens aan de Kerken veel onheil zou kunnen worden bespaard. U moogt het

wel weten, hóe ver ik in mijn overleggingen ben gegaan. Op een gegeven ogenblik meende ik, dat voor mij de moeilijkheid kon worden opgeheven, indien U er in zoudt bewilligen, dat de door lectoren naar gewoonte te examineren stof bij wijze van tijdelijke maatregel door hen zou worden gevraagd op een extra tentamen. Dan zou er met óns geen breuk behoeven te komen aan de Hogeschool. Maar toen ik in vertrouwen met enkele broeders de consequenties hiervan overwoog, kwam ik voor mij al heel gauw tot de conclusie, dat ook hier geen oplossing lag. Immers, mijn medebroeders in de Nieuwe Kerk bleven als studenten onderworpen aan het „attesten-besluit”, want het examen zou ook zonder onze vakken voortgang vinden. Ook het onrecht tegenover de Kerken, gelegen in datzelfde „attesten-besluit” (zie boven onder 2), zou onverzwakt blijven bestaan. Deze weg is dus volkomen afgesneden. Ik spreek er alleen over, om U te doen zien dat ik alles overwoog heb om een breuk te vermijden. Want die dient, zo enigszins mogelijk, te worden vermeden!

Die mogelijkheid is er ook. Indien U bereid bent, zoals U klaarblijkelijk ter vermindering van een breuk, art. 7 van het Reglement tijdelijk buiten werking stelt wat de kerkelijke positie van de Hoogleraren betreft, zó ook de uitvoering van het „attesten-besluit” op te schorten met het oog op de gewetensbezwaren van onderscheiden studenten en docenten aan de Hogeschool.

Conclusie: Ter rustige bespreking van deze concrete mogelijkheid ter oplossing van de gezeten moeilijkheden is een onderhoud met lectoren noodzakelijk.

6. De eis der Heilige Schrift

In Uw brief d.d. 6 oktober gaat U opnieuw niet in op mijn dringend verzoek, ook aan het slot van mijn vorige brief tot U gericht, om over mijn bezwaren door U gehoord te mogen worden. Ook aan de argumenten die ik schriftelijk aan U heb voorgelegd, is U gelijk tot dusver vrijwel in al Uw brieven, in Uw laatste brief weer voorbijgegaan. Zo dreig ik als een rechtloze zonder vorm van proces veroordeeld te worden. Hoogleraren worden als Uw adviseurs en, naar het lijkt, zelfs mede-rechters over mij, hoewel in eigen zaak en tevens daartoe volkomen onbevoegd — zie mijn vorige brief — gedurig door U gehoord. Zij vormen dus de sterkere partij in dit geding. Daar het ontwerpen, behandelen, goedkeuren, invoeren en toepassen van het „attesten-besluit” geheel buiten mij om plaats vond, ben ik de zwakkere partij, die bij U echter noch schriftelijk noch mondeling gehoor vind. Zodanig optreden Uwerzijds wordt door de Wet van God rechtstreeks veroordeeld:

Joh. 7:51: (Nicodemus waarschuwt het Sanhedrin:) Veroordeelt onze wet dan een mens, tenzij men zich eerst van hem op de hoogte gesteld heeft en kennis genomen van wat hij doet? Bij het woordje „eerst” tekent Prof. Grosheide in zijn grote Commentaar aan: „Nicodemus zegt dus niet, dat er verhoor moet zijn, eer men het vonnis velt, maar dat verhoor de eerste is van alle handelingen, die moeten geschieden”.

Deut. 1:16, 17: Hoort (de geschillen) tussen Uw broeders en oordeelt rechtvaardig tussen den een en den ander... Gij zult den onaanzienlijke evenzeer horen, als den aanzienlijke; gij zult voor niemand vrezen, want de rechtspraak is Godes.

Spr. 21:13: Wie zijn oor gesloten houdt voor het hulpgeroep van den geringe, zal, als hij zelf roept, geen antwoord ontvangen.

Conclusie: Op grond van de Heilige Schrift mag ik onder volledige eerbiediging en erkenning van Uw gezag en toezicht over mij in verband met mijn arbeid aan de Hogeschool van U eisen dat U mij hoort over mijn bezwaren.

7. De troost der Heilige Schrift

Toen bij het ontwerpen van deze brief op zaterdag 7 oktober de conclusie uit al mijn overwegingen leidden tot hetzelfde refrein: ik verzoek, ik vraag met aandrang om, ik heb recht op een onderhoud met U, een onderhoud is noodzakelijk, ik verlang, ja, ik eis zulk een onderhoud, toen moest ik wel denken aan de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter uit Lucas 18, zoals die gelijkenis ten onrechte heet. Want U weet wel, dat het on-

rechtvaardige van die rechter niet het punt van vergelijking is. Naar mijn mening kwam de gedachte aan die gelijkenis dan ook niet bij mij op uit een boze opwelling van mijn hart in verband met Uw bestendige weigering om mij te horen. Neen, de gedachte aan deze gelijkenis, waarin de Here Jezus Zelf in de toepassing de verhoring door God vergelijkt met het gehoor geven door die onrechtvaardige rechter, bracht mij verkwikkende troost. Veeleer immers dan de weduwe bij die onrechtvaardige rechter „die zich om God niet bekommerde en zich aan geen mens stoorde” zal ik bij U gehoor mogen verwachten.

Mijn conclusie daaruit was: Ik mag met goede hoop de uitnodiging van U tot een onderhoud over al wat mij bezwaart, verwachten.

Hedenmorgen in de kerk hoorde ik in de preek van ds. Bouwsma over Psalm 62 een nog diepere troosta. In mijn vorige brief schreef ik U, dat ik tegenover de President-Curator had gezegd, dat ik in geval hij volhardde bij zijn weigering mij gehoor te verlenen, de zaak overgaf aan de Here.

Thans zeg ik tot U als College: Indien U mij veroordeelt zonder mij verder gehoor te hebben verleend, dan moge de Here mij geven met David te kunnen zingen:

Waarlijk, mijn ziel, keer u stil tot God,
want van Hem is mijn verwachting.
(Ps. 62:6)

Met broederlijke groeten,
w.g. H. M. Mulder

BOEKBESPREKING

Een mens ons nabij. Denken over Kerstfeest. (uitgave: W. D. Meinema n.v., Delft, z.j. (1966), prijs: f 3.90)

Een kerst-fotoboek, waarin modern-poëtische gedachten over het grote heilsfeit gegroepeerd staan om een aantal meest voortreffelijke foto's die er de directe aanleiding toe zijn. De foto is hier dus zeer bewust nummer één.

Zo gezien, als tekst bij de foto's en niet omgekeerd, is het, ook als geschenk, een mooi boekje. Het leven toont de permanente afwisseling van jong en oud, in vreugden en smarten. De foto's zijn daarvan een op eigen wijze bijzonder sprekend getuigenis. Op drie plaatsen ontbreekt de foto kennelijk om technische redenen. Links staat dan de bijbeltekst: op de tweede uit het Oude, op de eerste en derde plaats uit het Nieuwe Testament. De gedachten van de samensteller (blijkens het colofon achterin: G. Aalbersberg v.d.m.) blijven ver van elke kerstromantiek en willen de bijbelse Boodschap plaatsen in het alledaagse leven, „niet slechts voor die paar dagen achter in december, maar voor langer en vaker”. Een boekje dat vooral jonge mensen voor wie nu eenmaal het beeld als communicatie — en interpretatiemiddel zoveel meer betekent, zal toespreken. Het mist de als opgedrongen aangevoelde pastorale zorg of liever bezorgdheid. In de moderne directheid van beeld en taal gaat het bepaald uit boven „het zegje van de zegslieden” en prikkelt het tot zelf denken en — dat moet de bedoeling toch wel zijn — tot zelf lezen van het altijd souverain blijvende Woord. Een mooi boekje naast, ik herhaal: naast de uitgaafjes van Bijbelgedeelten in nieuwe vertaling in modern Nedelands vanwege het Nederlands Bijbelgenootschap (waarover uitvoerig in Opbouw van 20 jan. '67).

Een enkele opmerking terzijde. Eén foto (p. 57) is in het colofon niet verantwoord. Het lijkt mij — functioneel gezien — ook de minst verantwoorde. Voorts lijkt de 14e-eeuwse kerststrofe die als titeldichtje fungeert, niet helemaal vlekkeloos vertaald: „die een mens wordt, ons nabij”, zal moeten zijn: „die een mens werd ons nabij”.

J. Bosch

KERKNIEUWS

Beroepen: te Zuidwolde (Gr.): ds. C. J. Breen te Katwijk aan Zee.

Bedankt: voor Heerde: ds. H. J. Venhuizen te Noord-Bergum; voor Rotterdam-Zuid: ds. P. van Gorp te Oldehoeve.

De Televisie-uitzending. Zoals onze lezers weten is er donderdagavond 7 december in een

televisie-uitzending van het Ikor enz. het een en ander gezegd over de situatie in onze kerken.

Een onzer lezers heeft deze uitzending per bandrecorder opgenomen en zond ons het letterlijke verslag daarvan. Gaarne plaatsen we dat onder Kerknieuws. De commentaren van de televisie-uitzenders werden niet weergegeven.

Gesprek met ds Borgdorf

Vraagster: Dominé, hoelang is het conflict in Baarn al aan de gang en wanneer is het tot een uitbarsting gekomen?

ds. B.: Het is op gang gekomen in 1964 en de explosie kwam op 5 nov. van dit jaar.

Vr.: En wat hebt U de mensen gezegd, de mensen die met U meegegaan zijn?

ds. B.: Aangaande de toekomstige gang van zaken?

Vr.: Ja.

ds. B.: Daar leven onder ons verschillende gedachten over in mijn gemeente en ik dacht in het gehele land. Er is een gedachte zo snel mogelijk aansluiting te zoeken bij de synodaal-Geref. Kerken, of aansluiting te zoeken bij de Chr. Geref. Kerken, of een nieuw kerkverband bij elkaar te harken, of een vrije kerk te gaan vormen, een aantal vrije kerken die dan door correspondentie of zo met elkaar verbonden zijn. Ik dacht dat al deze oplossingen in wezen geen oplossingen zijn. En daarom heb ik tegen mijn mensen gezegd: **wij weten het niet.** Laten we dat nou eerst tegen elkaar en de Here God zeggen dat wij het niet meer weten. Er staat in de bijbel dat de HERE de puinhopen van Sion zal vertroosten. Laten we dan beginnen met te erkennen dat de puinhopen zo desastreus zijn dat wij er niets meer uit kunnen opbouwen.

Vr.: En hoe waren de reacties van de andere kerken?

ds. B.: Ik moet zeggen dat het meeleven dat ik van de andere kerken de laatste jaren en vooral de laatste maanden van de collega's en ook van de gemeenteleden uit andere kerken heb ondervonden — dat heeft ons bijzonder goed gedaan en was voortreffelijk in één woord.

Vr.: U moet verder met Uw gemeente domine? Wat vindt U dat er in de toekomst zal moeten gebeuren?

ds. B.: Voor het ogenblik iedere dag doen wat ons op de handen wordt gelegd. En dat betekent primair dat daarom de ramen en de deuren van de kerk wagenwijd open moeten zijn naar alle kanten.

Gesprek met ds Visee

Vr.: Ds Visee U bent geen ondertekenaar van de Open Brief, toch bent U in conflict gekomen met de kerk. Hoe kan dat zo?

Ds Visee: Ik heb zeer bewust de O.B. niet ondertekend. Ik ben er bij geweest dat die O.B. is ontstaan. Ik had bezwaar tegen de opzet en de stijl van die brief. Heb ook later geweigerd toen die brief gereed was mijn handtekening daaronder te plaatsen.

Maar omdat één van mijn collega's in Kampen, te weten ds Mulder, die O.B. wél had ondertekend kwam er bij de kerkeraad een bezwaarschrift binnen van prof. Kamphuis. In dat bezwaarschrift werd ds Mulder beschuldigd te zijn een **valse herder, een wolf in schaapskleren, een huurling onder de schapen van Christus.** En werd van de kerkeraad geëist, dat deze onmiddellijk met ds Mulder zou „handelen”: een kerkelijke term die eenvoudig betekent dat wanneer ds Mulder die handtekening niet terugnam of over de dingen die hij geschreven had geen schuld beleed, het gevolg zou wezen schorsing en afzetting. Dat heeft de kerkeraad in overgrote meerderheid geweigerd. Ook de predikanten. We staan als predikanten gesloten hier met de gemeente in deze zaken.

En het gevolg is geweest dat op 21 juni — ik moet nu de zaken kort vertellen begrijp ik — op 21 juni een afscheiding is gekomen in de plaatselijke kerk onder leiding van twee ouderlingen, die ijverig gesecondeerd zijn door prof. Kamphuis, die zich met een missive achter de ouderlingen schaarde en zich tot de gemeenterichtte.

Ik heb dus zelf de brief niet ondertekend maar omdat ik mede geweigerd heb met de kerkeraad een ondertekenaar van de O.B. als een kwade herder uit de kerk te zetten is het gevolg geweest dat ik op het ogenblik in dit kerkelijk conflict ben betrokken.

Vr.: Betekent dit dat de scheuring die op het ogenblik in verschillende plaatsen is geweest zich voort zal zetten in heel het land?

ds. V.: Ongetwijfeld, misschien enkele dorpsgemeenten daargelaten. Deze scheuring zal op de duur in alle plaatselijke kerken doorwerken. Dat komt omdat eenvoudig door het drijven van, laat ik maar zeggen: de partij Kamphuis, elke predikant en elke kerkeraad gesteld zal worden voor de keuze vóór of tegen de O.B. Waarbij ik nog even deze opmerking wil maken dat de Kamper Kerkeraad door ds Mulder niet te schorsen, helemaal niet instemming bevestigd heeft met de inhoud van de O.B.

De zaak was alléén: is het feit dat iemand zijn handtekening onder die O.B. zet een zaak waardoor hij dermate met de Schrift en de belijdenis van de kerk in strijd komt, dat hij als predikant niet te handhaven is. En daarop heeft de kerkeraad negatief, met neen, geantwoord.

Gesprek met dr Mulder

Vr.: Hadt U dat attestenbesluit niet kunnen voorkomen?

dr. M.: Ik geloof het niet. Allereerst: het attestenbesluit is geheel en al buiten ons genomen. Hoogleraren hebben het ontworpen, twee dagen later voorgelegd aan de Curatoren ter goedkeuring. Ogenblikkelijk toen wij er kennis van kregen hebben wij onze bezwaren ertegen ingediend. Maar Curatoren hebben het gepubliceerd reeds voordat onze bezwaren met ons waren besproken.

Vr.: En wat voor bezwaar hadt U tegen dat attestenbesluit?

dr. M.: Verschillende bezwaren. Allereerst geloof ik dat de Hogeschool hierbij partij kiest in een kerkelijk conflict in Kampen. In de tweede plaats maakt men dan ook een scheiding tussen de leden van die kerk. En van mij heeft men nog nooit een nader onderzoek tot dusver gevraagd! Dat zou toch bij iemand die college mocht geven toch wel allereerst noodzakelijk zijn.

Vr.: In het besluit van Uw schorsing wordt gesteld dat U en de heer Buwalda in staking zijn gegaan. Is dit juist?

dr. M.: Neen, juffrouw De Vries. Het woord staking acht ik ten enenmale onjuist. Wij hebben b.v. nooit geweigerd college te geven! Het enige wat gebeurd is, deed zich voor op een curatorenvergadering, waar in een bespreking ik tenslotte deze uitspraak gedaan heb om duidelijk mijn houding tot uitdrukking te brengen. Toen heb ik letterlijk het volgende gezegd: Een propaedeutisch examen kan niet worden vastgesteld, althans niet met mijn medewerking, zolang het attestenbesluit niet is ingetrokken.

Gesprek met studenten

Horstman: Op 16 aug. heeft de Senaat een besluit genomen dat degenen die van een kerkeraad komen waar twee kerkeraden zijn — dus in een gescheurde situatie zoals er op het ogenblik veel zijn — van die kerkeraad die kennelijk de O.B. niet afkeurenswaardig vindt, of in elk geval niet zo erg vindt dat daar redenen voor tuchtmaatregelen zijn, iemand die van zo'n kerkeraad komt en daar attest van meeneemt, wat je nodig hebt voor je inschrijving en het doen van examens, dat attest niet kan aanvaard worden als zodanig. Want dat attest zegt iets over hoe je over de zaken denkt, hoe je belijdenis is. Ze zeggen dus dat dat zo'n kerkeraad niet kan afgeven, want die is zelf niet volgens de confessie. Daar hebben ze wel hun redenen voor. De synode die dit jaar gehouden is heeft bij het begin al uitgesproken dat de inhoud van de O.B. in strijd is met de confessie.

Van Houweligen: Toen ik dat attestenbesluit nauwkeuriger bekeek bleek mij dat ik er ook onder zou vallen (Van Houweligen stond vlak voor zijn propaedeutisch examen, naar ik vernam — schrijver van dit verslag) dat dus aan mij gevraagd zou worden een nader onderzoek inzake mijn belijdenis, omdat ik lid was van de „kerk-Visee”, om het zo eens te zeggen. Een beetje een nare naam, maar ik zal het zo maar even zeggen. Ik dacht eerst: daar onderwerp ik mij aan. Ze vertrouwen mij blijkbaar niet. Ze vertrouwen dus blijkbaar niet het getuigenis dat ik krijg van de kerkeraad. En ik zal zeggen wat ik erover denk. Maar toen ik hier in Kampen kwam — ik heb eens zo gesproken met verschillende studenten — toen zijn we tot de slotsom gekomen dat we dit niet kunnen doen. Want als je een getuigenis krijgt van je kerkeraad dan mag je dat nooit en te nimmer laten aanvechten. Dan zou je dus toelaten dat ze jouw kerkeraad diskwalificeren!

Bob Wielenga: Natuurlijk met iedereen pra-

ten over wat ik wel en niet geloof, wat mijn opvattingen zijn of niet. Met de hoogleraren ook. Maar het voordeel van een praten met alle studenten is dat er dan geen discriminatie is. Dat is het voordeel van een algemeen onderzoek boven een onderzoek binnen het kader van het attestenbesluit. Zodanig zou ik er geen bezwaar tegen hebben. Paulus zegt ergens: je moet te allen tijde bereid zijn rekenschap af te leggen van wat je gelooft. Ook tegenover de hoogleraren. Natuurlijk. Verder behoeft U niet de indruk te krijgen van ons dat wij hier in Kampen hommeles hebben, ruzie hebben onder de studenten. De verstandhouding is uitstekend. Natuurlijk die scheuring gaat ook wel effect krijgen. We praten niet meer zo gemakkelijk tegen elkaar. Maar je kunt niet zeggen dat wij hier uit elkaar liggen.

Den Broeder: Wij beseffen heel goed dat het voor de hoogleraren een gewetensconflict is. Gezien hun kerkkeuze. Om ons te laten passeren zo maar zonder onderzoek. Dat beseffen we heel goed dat het niet van één kant komt. Daarom kunnen wij nooit hoogleraren kwaad aankijken. Want er staan eenvoudigweg twee gewetensconflicten tegenover elkaar. En dan mag men niet ruw met elkaar omspringen door het gewetensconflict van de een maar te verdringen voor dat van de ander. Het is natuurlijk moeilijker voor ons in deze periode, die al een paar weken aan de gang is, altijd een Geestelijke houding op te brengen om hier altijd volgens het Evangelie op te reageren. Maar dat is toch onze opdracht. Dat proberen wij zoveel mogelijk.

Slotopmerking ds Visee

Wij begeren een waarlijk gereformeerde kerk, maar die binnen het raam van de gereformeerde belijdenis in de kerk de grootst mogelijke vrijheid wil geven. En wij zouden er niet aan denken iemand die de Here Jezus Christus oprecht liefheeft en wil dienen om allerlei bijkomstige redenen of oorzaken van de gemeenschap van het Avondmaal uit te sluiten. We zijn in 1944 de strijd begonnen waarin het ging om ruimte tegenover bindingen die wat wij meenden de bijbel en de belijdenis van de Geref. Kerken ons niet oplegt en in die oude lijn van de vrijmaking willen wij doorgaan.

Zaandam. Op voorstel van zes ambtsdragers, n.l. vijf ouderlingen en één diaken, nam de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Zaandam in zijn vergadering van donderdag 26 oktober j.l. met een stemmenverhouding van vijf tegen vier (één ouderling verliet wegens huiselijke omstandigheden vóór de stemming de vergadering) het volgende besluit:

„De kerkeraad spreekt uit dat de gehouden classische vergadering van 13 september/4 oktober j.l. niet aan te merken is als een wettige vergadering van de Gereformeerde Kerken in het ressort Alkmaar-Zaandam, vanwege de aanwezigheid van de Kerken van Koog-Zaandijk en Wormerveer, en dat ook een zodanig samengestelde vergadering in de toekomst niet meer als wettig zal worden erkend.”

Volgens de nadrukkelijke verklaring van de meerderheid van de raad, afgelegd na afzonderlijk beraad van de vijf ambtsdragers, die voor het ingediende voorstel stemden, zijn de consequenties van dit besluit:

1. de avondmaalsgemeenschap is verbroken met hen, die dit besluit niet onderschrijven en daaraan zich niet kunnen conformeren;
2. alle classis-predikanten worden geweerd van de kansel te Zaandam;
3. het is de predikant niet toegestaan voor te gaan in de dienst des Woords in één der classiskerken;
4. attesten van broeders en zusters, door hen ontvangen van een kerkeraad van één der classiskerken, zullen, bij hun vestiging in Zaandam, niet worden aanvaard;
5. broeders en zusters, in bezit van een verklaring van een kerkeraad van één der classiskerken, zullen niet aan het Heilig Avondmaal als gasten worden ontvangen.

Onmiddellijk na de aanvaarding van bovengenoemd besluit, waaraan door de meerderheid van de kerkeraad bovenstaande consequenties waren verbonden, hebben vier ambtsdragers, n.l. de predikant, één ouderling en twee diakenen, verklaard zich aan dit besluit niet te kunnen conformeren. Tevens deelden zij de kerkeraad mee, dat „zich-niet-kunnen-conformeren” — waar nodig — in al hun ambtelijke arbeid tot uitdrukking te zullen brengen, daar de moge-

lijkheid van appèl op een classische vergadering was afgesneden door het genomen besluit geen classische vergadering in de toekomst meer wettig te achten.

Zondag, 29 oktober j.l. kwam de breuk, geslagen door het besluit van de kerkeraad d.d. donderdag, 26 oktober j.l., openbaar.

Voor de aanvang van de middagdienst werd door een ouderling uitgesproken, dat hij de morgenpreek (over Galaten 2 : 6-9) moest aanmerken als scheurmaking. Een korte kerkeraadvergadering werd toen belegd. Op de vraag van de praeses, welke betekenis deze uitspraak bezat met betrekking tot zijn voorgaan in de middagdienst, antwoordde deze ouderling, dat naar zijn oordeel Ds. H. van Ommen deze dienst niet behoorde te leiden. Hierna hebben alle aanwezige kerkeraadsliden op verzoek van de praeses zich hierover uitgesproken. Hierbij bleek, dat drie ouderlingen Ds. H. van Ommen de toegang tot de kansel weigerden, dat twee ouderlingen, ook na herhaald nadrukkelijk verzoek, geen uitspraak wensten te doen over het al of niet voorgaan van Ds. H. van Ommen en dat één ouderling en twee diakenen geen enkel bezwaar hadden om Ds. H. van Ommen in de middagdienst te laten voorgaan. Toen bleek, dat slechts drie van de acht aanwezige kerkeraadsliden — waaronder maar één van de zes ouderlingen! — uitspraken geen enkel bezwaar tegen het voorgaan van Ds. H. van Ommen te hebben en hiervoor de volle verantwoordelijkheid wilden dragen, constateerde deze, dat hem de toegang tot de kansel geweigerd was. Geen der ambtsdragers bracht tegen deze constatering bezwaren naar voren.

Vervolgens heeft Ds. H. van Ommen, toen reeds een kwartier na het officiële aanvangs- uur verstreken was en in het kerkgebouw een grote spanning was ontstaan, de gemeente van het besprokene op de hoogte gesteld. Naar aanleiding van de op dat ogenblik ontstane situatie en de eenzijdige uitspraak over de verbroken avondmaalsgemeenschap op de kerkeraadvergadering van donderdag, 26 oktober j.l., deelde Ds. H. van Ommen mee, dat nu slechts drie broeders n.l. één ouderling en twee diakenen, de volle verantwoordelijkheid wilden dragen voor zijn voorgaan in de middagdienst, hij diens gevolg nu niet in dit kerkgebouw kon voorgaan, maar des avonds om zeven uur in het kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk. Tevens deelde hij de gemeente mee, dat in het kerkgebouw aan de Botenmakersstraat de dienstdoende ouderling een preek zou lezen.

Tijdens de kerkeraadvergadering op woensdag, 1 november, door de kerkeraad op wettige wijze uitgeschreven en met instemming van alle ambtsdragers vóór de morgendienst van zondag 29 oktober aan de gemeente afgekondigd, zou dan verder over de aanklacht van scheurmaking doorgesproken kunnen worden.

Evenwel is gebleken, dat zes kerkeraadsliden, zonder voorkennis van hun vier mede-ambtsdragers, reeds op dinsdag 31 oktober j.l. in vergadering bijeen zijn geweest. In die vergadering hebben zij besloten het volgende gelijkkluidend schrijven te richten aan hun vier mede-ambtsdragers:

„De kerkeraad heeft in zijn vergadering van heden het gebeurde van zondag j.l. besproken.

De kerkeraad constateert, dat U zich in de weg van scheurmaking onttrokken heeft aan het opzicht en de tucht van de kerkeraad en dat U dus niet meer gerekend kunt worden tot de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk, alhier.

Tevens hebt U door Uw handelingen van zondag j.l. de mogelijkheid weggenomen om met U in kerkeraadverband over het gebeurde te spreken, daar U door Uw daad met de kerkeraad gebroken heeft.

Met de bede, dat U van deze heilloze weg moge terugkeren, verblijven wij, met broedergroeten.

Aldus zijn vier kerkeraadsliden afgeschreven als ambtsdragers én als kerkleden. Geen enkel ambtelijk vermaan is hieraan voorafgegaan. Dit is geschied zonder een kerkelijke rechtsprocedure, in de kerkenordening nauwkeurig omschreven.

In een brief d.d. 24 november j.l., door de zes kerkeraadsliden gericht aan Ds. H. van Ommen, wordt het schrijven d.d. 31 oktober j.l. vervolgens aldus nader toegelicht:

„Doordat U op zondag 29 oktober j.l. een deel van de gemeente hebt weggeroepen tot bijwoning van een door U belegde dienst in het gebouw van de Christelijke

Gereformeerde Kerk te Zaandam, hebt U zich aan de Gereformeerde Kerk alhier onttrokken, waaruit volgt dat U opgehouden hebt onze predikant te zijn.

Wij zullen U dan ook geen tractement meer betalen en wij stellen ons op het standpunt dat U de door U bewoonde woning thans bewoont zonder recht of titel. Intussen verklaren wij ons bereid U in het genot van deze woning te laten tot wederopzegging toe."

Woensdag, 1 november vonden de vier ambtsdragers het kerkgebouw gesloten. Zij besloten toen de, op wettige wijze uitgeschreven kerkeradsvergadering te houden in de pastorie.

Droefheid en verontwaardiging werd aan het begin van deze vergadering uitgesproken over het feit, dat zes ambtsdragers naast hun zonder kennigeving afwezig-zijn, bovendien het vergaderen in de kerkeradskamer van het kerkgebouw aan de Botenmakersstraat onmogelijk hadden gemaakt door hun opdracht aan de koster de toegang tot het kerkgebouw en/of de daarbij behorende lokaliteiten uitsluitend te verlenen na hun voorafgaande toestemming.

Daar het also niet mogelijk bleek als kerkeraad samen te vergaderen, werd het opnieuw noodzakelijk de komende zondagen de kerkdiensten op een andere plaats te houden n.l. in de Ned. Herv. Kerk aan het Hazepad.

De praeses van de kerkeraad heeft de zes broeders ieder afzonderlijk opnieuw voor een kerkeradsvergadering uitgenodigd tegen donderdag, 16 november j.l. En dat met het volgende schrijven:

„Daar U zonder enige kennisgeving de kerkeradsvergadering d.d. woensdag, 1 november j.l., door de raad uitgeschreven en zondag, 29 oktober j.l. voor de eredienst afgekondigd, niet bezocht, nodig ik, in mijn hoedanigheid als praeses van de kerkeraad van de Geref. Kerk te Zaandam, U schriftelijk uit tot het bijwonen van de kerkeradsvergadering, uitgeschreven tegen donderdag, 16 november a.s. De vergadering wordt gehouden in de pastorie en begint om acht uur”.

Vijf broeders antwoordden hierop de uitnodiging niet te aanvaarden. En dat onder verwijzing naar het schrijven van de zes broeders d.d. 31 oktober j.l. (hierboven weergegeven) en onder de verklaring Ds. H. van Ommen niet meer als praeses van de kerkeraad van de Geref. Kerk te Zaandam te erkennen.

Van één broeder kwam geen bericht binnen. De aanwezige vier ambtsdragers spraken tijdens deze kerkeradsvergadering het volgende uit:

„Helaas moet worden geconstateerd, dat de broeders, die door de praeses schriftelijk tot deze kerkeradsvergadering zijn uitgenodigd, in de afwijzing van deze uitnodiging blijven volharden in hun onrechtmatige daad n.l. het, in strijd met het in de Kerk geldende recht, afschrijven van hun mede-ambtsdragers en het zichzelf proclameren als kerkeraad. De aanwezige broeders besluiten hun ambt, waartoe zij door Christus zijn geroepen, te blijven bedienen en alzo dan ook over te gaan tot de afwerking van het agendum”.

Het schisma in de Kerk te Zaandam heeft zich niét voltrokken vanwege de Open Brief. Immers in het kerkeradsbesluit van donderdag, 26 oktober j.l. worden wél de Kerken te Koog-Zaandijk en te Wormerveer genoemd. Geen enkel lid van deze Kerken ondertekende de Open Brief. De kerkeraden van deze Kerken spraken uit zich niet op de generale synode van Amersfoort-West vertegenwoordigd te achten daar een afgevaardigde van de Noord-Hollandse Kerken ten onrechte werd heengezonden en een andere afgevaardigde van die Kerken terecht heenging. De Kerk te Wormer wordt echter niét genoemd. Bovendien, nimmer is er in de kring van de kerkeraad over gesproken om met de ondertekenaar van de Open Brief, ds. J. Goudzwaard, emeritus-predikant van de Kerk te Zaandam, te handelen.

Evenmin kwam het in de Kerk te Zaandam tot een schisma vanwege de begeerte tot een gesprek met de Synodaal Gereformeerde Kerk inzake hereniging.

Nimmer is van een dergelijke begeerte bij de gemeente noch bij enig lid van de kerkeraad ook maar iets gebleken.

De meerderheid van de kerkeraad koos ech-

ter — ondanks vele waarschuwingen — tégen de vrijheid en zelfstandigheid van de plaatselijke Kerk en vóór de synodocratie.

Met diepe dankbaarheid mag worden geconstateerd, dat de gemeente in grote meerderheid haar vrijmaking niet heeft verloochend en aldus geweigerd heeft zich opnieuw te laten knechten.

Wat in Zaandam in de afgelopen weken aan overtreding van de kerkorde en aan schenden van de kerkelijke trouw is geschied was erger dan het ergste uit de dagen der vrijmaking.

De „klauw van het beest” der hiërarchie was hier harder en wreder dan ooit in onze kerken.

Dronten. In het kerkblad Ichtus van de gemeente van Dronten stond het volgende:

Hoog bezoek en nare gevolgen

Zoals U inmiddels allen wel weet, hadden we woensdag 29 november in onze polder „hoog bezoek”.

Geheel buiten weten van de kerkeraad en voor wel 95% van onze gemeente onaangekondigd, was prof. J. Kamphuis ergens achter in de wijde vlakte aanwezig om onderwijs te geven.

We zullen deze methode van werken maar laten voor verantwoording van de hooggeleerde.

Dat het een methode is, waar vele haken en ogen aan kunnen zitten werd wel duidelijk, toen ik onverwacht binnen stapte en toen daarna de gehele kerkeraad verscheen.

Ik heb vernomen dat er nog al gissingen zijn omtrent de vraag hoe ik er bij kwam zo maar daar heen te gaan. Broeders en zusters ik weet het niet. Rijdend door de polder kwam het, hoewel ik nergens van wist, of ook maar van deze niet-bekend-gemaakte bijeenkomst iets vermoeden kon, bij mij op daar een bezoek te brengen. Daarna achtte de bijeengeroepen kerkeraad het zijn plicht dit onderwijs te gaan volgen.

Zo kwamen we als gehele kerkeraad onder het gehoor van onze zo stillekens verschenen professor in het kerkrecht, ergens achter in de polder.

Daar bleek ook, dat zijn onderwijs nog al was gericht tegen het beleid, dat de kerkeraad als van de Heere daartoe geroepen meent te moeten voeren.

Dat is de gang van zaken geweest op die wondere woensdagavond, de avond voor de op donderdag vastgestelde gemeentevergadering.

Er is echter aan dit hoog bezoek een nare kant nu gekomen, die ik persoonlijk erger vind dan de werkmethode van onze hooggeleerde.

Dat moet deze broeder tenslotte zelf verantwoord worden.

Door hun eigen daad en daarin gestijfd door Prof. Kamphuis hebben nu enkele broeders en zusters de **SCHIJN** op zich geladen zich in onze gemeente op te stellen als een bijzondere groep. Die schijn is versterkt door een ongelukkige uitdrukking omtrent een „comité”, op de gemeentevergadering door één van deze broeders gebezigd.

Ik ben er van overtuigd, dat dit de bedoeling NIET is geweest. Ik ben er van overtuigd, dat men in onze gemeente geen groep wil zijn, afgescheiden van de andere broeders en zusters, ook al heeft men wel deze schijn gewekt!

Toch zijn er nare gevolgen.

Het gevaar komt op, dat diegenen die van het komen van prof. Kamphuis afwisten en die er ook waren, nu door de andere gemeentelieden worden genegeerd. Die vrees kwam bij mij op tijdens de laatste gemeentevergadering.

Die vrees is versterkt door gesprekken in de gemeente.

Ziet men twee van die broeders bijvoorbeeld samen een praatje maken, dan is het harde commentaar: „Zie je wel, ze hokken weer bij elkaar!”

Zie je een broeder praten met een ander, die NIET bij het onderwijs van de prof. aanwezig was, dan is het harde commentaar: „O, er moet zeker iemand worden omgepraat, er moet zeker een ziertje worden gewonnen!”

Broeders en zusters, op deze manier gaan wij deze broeders en zusters ook al hebben ze door hun daad een verkeerde **SCHIJN** gewekt, toch **onbroederlijk** isoleren en **dwingen** in een groep, omdat ze alle aanspraak in de gemeente gaan missen.

Dat is het nare gevolg van dit bezoek.

Ik wil U allen ernstig vragen, dat NIET te doen.

Laat deze handelwijze van prof. Kamphuis

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres-secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementsprijs

f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

in onze gemeente geen nare gevolgen hebben.

Zet elkaar niet vast op EEN daad, waardoor een verkeerde schijn is gewekt.

Een daad die, naar ik meen, niet juist is geweest, maar die ons er niet toe brengen mag elkaar te gaan beloven, inplaats van met elkaar als Gods kinderen om te gaan.

Moge het- wat al te voorbarig-geboren, inmiddels niet officiële „comité” alle dwaze revolutiegedachten uit het hoofd zetten en de volgende reeds bereid gevonden spreker prof. L. Doekes duidelijk maken, dat wij in Oostelijk Flevoland zulke dingen onder elkaar niet gewend zijn en dat we echt geen proffen in onze polder nodig hebben om de kerk van de Heere uit elkaar te jagen, waar die tot nog toe door Zijn genade bijeen mocht blijven.

Laten we allen elkaar vasthouden, elkaar liefhebben, gelijk Christus ons lief gehad heeft, Die Zich Zelf voor ons overgegeven heeft tot de dood aan het kruis.

Moge het dan zo zijn, dat, door een kleine kerk van Christus in Oostelijk Flevoland geleerd, onze proffen eindelijk het verkeerde van hun methode gaan inzien.

Wat zou dat voor de kerk een zegen en voor de Heere een blijdschap zijn!

ADRESSEN

Hengelo (O): diakonie: H. Jaspers, Stadionlaan 114, Hengelo (O.). **Zwartsluis:** scriba: J. Stam, Beatrixstraat 2, Zwartsluis, tel. (05208) 1921.

De Here gaf weer blijdschap en dankbaarheid in ons gezin door de geboorte van

PETRONELLA CHRISTINA (Nellie)

op 8 december 1967.

G. BAKKER
A. BAKKER-BOGAARDS

Utrecht,
Mozartlaan 30

Tijdelijk: Homoeopatisch ziekenhuis.

DE TOESTAND DER DODEN

Waar en in welke toestand bevindt de mens zich na gestorven te zijn?
67 bladzijden.

door H. W. den Haring

Wat zegt de H. Schrift?

Toezending direct na ontvangst van f 1,25 op giro 346974 t.n.v. Comité tot verbreiding van de Waarheid der Schriften, Rotterdam-11.

STICHTING GEREFORMEERDE KINDERBESCHERMING

Gevraagd:
voor het kindertehuis „DE DRIEHOEK” te EDE een

Juffrouw voor de huishouding

Solliciteren kunnen o.a. zij, die enkele jaren werkzaam zijn (geweest) als gezinsverzorgster, en daarvoor een opleiding hebben genoten.

Leeftijd niet beneden 23 jaar.

Brieven aan Beatrixlaan 37, Ede.